

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.402.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację poselską z 23 lipca 2024 r., nr 3937, Pana Posła Piotra Głowskiego i Pani Poseł Marii Małgorzaty Janyskiej w sprawie nowelizacji przepisów ustawy o pomocy społecznej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Podkreślić należy, że świadczenie w postaci pobytu w domu pomocy jest świadczeniem odpłatnym, ustalonym w oparciu o dochód osoby. Zatem w sytuacji, kiedy zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.) obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności: mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, następnie małżonek, zstępni przed wstępnymi oraz gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej, dochód ten należy obliczyć zgodnie z zapisami art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub - w przypadku utraty dochodu - z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, pomniejszoną o:

- miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych i koszty uzyskania przychodu;
- składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach;
- kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zasadę uwzględniania wszystkich dochodów, bez względu na ich pochodzenie, wprowadzając tylko nieliczne wyjątki. Katalog obciążeń pomniejszających dochód, jak i katalog przychodów odliczanych od dochodu, określony w art. 8 ust. 3 i 4 oraz 4a ustawy, jest na jej gruncie zamknięty.

Natomiast w art. 8 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej określa się sposób postępowania w sytuacji uzyskania dochodu jednorazowego, którego kwota wskazuje na możliwość utrzymania się osoby lub rodziny bez potrzeby korzystania z pomocy społecznej przez określony czas. Ustawa uznaje za taki dochód kwotę pięciokrotnie przekraczającą odpowiednie kwoty kryteriów dochodowych. Badany jest dochód jednorazowy uzyskany w ostatnim roku przed złożeniem wniosku o świadczenie lub w okresie pobierania świadczenia. Rozliczanie dochodu na kolejnych 12 miesięcy powoduje, że co miesiąc do

dochodu osoby (lub rodziny) doliczana jest 1/12 część dochodu jednorazowego. Przykładowo, kwota uzyskana ze sprzedaży domu (mieszkania) stanowi dochód jednorazowy osoby korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej, który należy wliczać do dochodu, zgodnie z art. 8 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.

Jednocześnie, ustawa o pomocy społecznej, w przepisach dotyczących sposobu ustalania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, odwołuje się jedynie do dochodu jako wskaźnika branego pod uwagę przy obliczaniu odpłatności osoby za pobyt w domu pomocy społecznej. Składniki i wartość jej majątku nie mają wpływu na wysokość wnoszonej odpłatności. Osoba skierowana do domu pomocy społecznej ma prawo do swobodnego dysponowania swoim majątkiem (np. może go darować, sprzedać, wdzierżawić), jeżeli jednak z tego majątku osiąga dochody (np. wynajmując lokal mieszkalny), to dochód ten należy brać pod uwagę ustalając odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej. Podobnie w przypadku, gdy dana osoba przechowuje swoje środki pieniężne na oprocentowanym koncie w instytucji finansowej - odsetki od tych środków stanowią wówczas jej dochód w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej.

Z uwagi na powyższe, oszczędności finansowe ulokowane na koncie bankowym nie są dochodem osoby i nie mogą być brane pod uwagę przy ustalaniu odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej nawet za zgodą tej osoby, natomiast odsetki od tych oszczędności są dochodem w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej.

Warto przytoczyć pogląd wyrażony przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach, zgodnie z którym: „(...) możliwe jest ustalenie, że całość lub część oszczędności pochodzi z jednorazowego przysporzenia majątkowego, np. odszkodowania, czy sprzedaży nieruchomości (domu, działek, gospodarstwa). Tak uzyskane środki mogą stanowić dochód, o jakim mowa w art. 8 ust. 11 ustawy. Oznacza to, że aby istniała możliwość uwzględnienia oszczędności przy obliczaniu dochodu, konieczne jest dokonanie konkretnego ustalenia w przedmiocie, jaka kwota oszczędności ma swoje źródło w jednorazowym dochodzie, wypłaconym w konkretnej dacie. Podkreślić w tym miejscu należy, że aby uznać dochód za jednorazowy, musi on być faktycznie wypłacony osobie, podczas gdy treścią pojęcia oszczędności jest „gromadzenie własnych środków przez dłuższy okres czasu, a nie ich jednorazowa wypłata” (zob. wyrok z dnia 25 września 2018 r., sygn. akt IV SA/GI 559/18, Legalis nr 1832972).

Mając to na uwadze należy stwierdzić, że obowiązujące regulacje, odnoszące się do finansowania pobytu osób w domach pomocy społecznej, wydają się być optymalne ze względu na fakt nakładania przez nie odpowiedzialności za finansowanie pobytu osoby w DPS w pierwszej kolejności na samego mieszkańca, w dalszej również na członków jego rodziny, a dopiero ostatecznie na gminę, z której został on skierowany do domu pomocy społecznej.

Postulat wprowadzenia do ustawy o pomocy społecznej nowych instrumentów prawnych, dających możliwość uwzględniania w odpłatności za pobyt w DPS majątku mieszkańca, budzi poważne wątpliwości w zakresie zgodności z Konstytucją RP (zasada ochrony własności wyrażona w art. 21 i art. 64 Konstytucji) oraz stanowiłby poważną ingerencją w prawo właściciela do swobodnego dysponowania rzeczą (art. 140 Kodeksu cywilnego).

Ponadto warto zauważyć, że osoba skierowana do domu pomocy społecznej nie musi przebywać w nim do końca swojego życia. Pozbawiając ją choćby tylko części majątku, pomoc społeczna mogłaby doprowadzić do utraty przez nią możliwości rezygnacji z pobytu w DPS i powrotu osoby do środowiska, w którym zamieszkiwała wcześniej.

Niezależnie od powyższego zapewniam, iż poruszone w interpelacji kwestie zostaną poddane dalszej, wnikliwej analizie. Informuję też, że zarządzeniem nr 24 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 27 czerwca 2024 r. powołany został - jako organ opiniotawczo-doradczy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Zespół do Spraw Reformy Systemu Pomocy Społecznej.

Do zadań Zespołu, w skład którego weszli zarówno eksperci jak i praktycy, będzie należało dokonanie analizy i oceny skuteczności oraz adekwatności istniejących rozwiązań w ramach systemu pomocy społecznej w Polsce, dostępności świadczeń, usług i innych form wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej oraz sytuacji pracowników systemu pomocy społecznej. Na tej podstawie opracowane zostaną propozycje konkretnych rozwiązań systemowych i prawnych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/